
Naše společnost si prostě nemůže dovolit platit vše

Dr. Alan Butt-Philip, University of Bath, přednášel na FSV o současné britské vládní koalici. Provokativní název „The New Coalition Government in the UK: Triumph or Disaster?“ přilákal do posluchárny desítky studentů. S Alanem Buttem-Philipem jsme si povídali o aktuální problematice školného.

Anglické univerzity by v budoucnu mohly být pro velký počet studentů z finančních důvodů nedostupné. Nemáte pocit, že jde o kontradikci, pokud současně Velká Británie trpí, obdobně jako celá Západní Evropa, nedostatkem vysokoškolsky vzdělaných lidí?

Britský systém obdobně, jako evropský vzdělávací systém byl dříve bezplatný. Když jsem studoval na Oxfordu, neplatil jsem poplatky a dostával jsem navíc stipendium od místního úřadu, ze kterého jsem mohl hradit životní náklady. Na rozdíl od 60. tých let minulého století, kdy se vzdělávalo 8 procent věkové skupiny na univerzitách, je to dnes až 43 procent. Není pochyb, že potřebujeme vzdělané lidi, ale je to velmi nákladné. V této souvislosti bych osobně dal přednost úhradě nákladů spojených s univerzitním vzděláváním z daní, jako tomu bylo v minulosti. Labouristé a konzervativci se ovšem velmi bojí zvyšování daní, protože si myslí, že by to mohlo odradit lidi od práce nebo lidi, kteří do Velké Británie přijeli a chtějí zde žít. Příjem z daní univerzitně vzdělaných lidí není zanedbatelný, ale je nutné zohlednit skutečnost, že poměrně velké procento studentů není z Británie, a ani zde po ukončení studia nezůstává. To je sice možná druhotná, ale ne zcela zanedbatelná záležitost. Účet by měla platit konkrétní osoba, ale na studenty přicházející ze zemí Evropské unie se vztahují stejné předpisy jako na studenty z Velké Británie, což při placení účtu za vzdělávání představuje jisté komplikace. Důležitým bodem debaty je také skutečnost, že nikdo nebude chtít platit poplatky v předstihu, což by mohlo být jednou z bariér dostupnosti studia. Student by si mohl půjčit sumu peněz, která by pokrývala i životní náklady a nemusel by půjčku splácet hned po skončení studia. Zajímavou otázkou je, co se stane s realitním trhem, až začnou univerzity opouštět studenti, kteří budou mít půjčky v hodnotě 50.000 liber. To znamená, že nebudou schopni si kupovat domy dříve než kolem pětatřiceti.

Z hlediska studentů jsou v novém návrhu i pozitivní věci, které jsou poměrně revoluční a mohly by řadu lidí, kteří mají strach z půjček, motivovat k volbě univerzity, která je v dojezdové vzdálenosti od jejich domova. To připomíná více český nebo skotský systém. Dalším pozitivním aspektem je, že půjčku nebudou muset studenti splácet do doby, než jejich příjem přesáhne 21.000 liber ročně oproti 15.000 v současnosti. To umožní lidem pracovat ve veřejném sektoru, tedy i na poloviční úvazek a přitom nikdy neplatit za vzdělání.

Nově stanovená hranice školného je trojnásobek současné výše. Mohlo by se stát, že všechny univerzity zvolí nejvyšší možnou hranici, aby zabránily dojmu, že nepatří ke špičce?

Předpokládám, že většina univerzit zůstane u 6000 liber školného ročně, protože pokud se chcete přiblížit k částce 9000, musíte studentům nabídnout víc, jinak hrozí, že budete penalizováni. Je zajímavé je, že Oxford a Cambridge prohlašují, že 9000 liber nepokryje náklady na studenty, že na uhrazení skutečných výdajů na jednoho studenta by bylo potřeba 16.000 liber. Oxford ovšem asi nikdy nebude mít zásadní problémy s financováním, spíše se získáváním nadaných studentů ze sociálně slabších skupin. Můj odhad je, že univerzita v Bath si bude přát zůstat také u částky 6000 liber a nebude zvyšovat poplatky nad průměr. Bath nebude chtít vytvořit další bariéru pro získávání nových studentů a Univerzita Bath je poměrně mladou univerzitou, kde dosud není vytvořen dostatečný fond pro poskytování stipendií. Teprve nyní se začínají přijímat dary od lidí, kteří ukončili školu v sedmdesátých letech. Předpokládám, že vysokoškolská politika Walesu bude dříve nebo později kopírovat anglický vzor. Jen ve Skotsku je tomu dosud jinak. Skotská vláda ovšem začala vysílat signály, že pravděpodobně i ve Skotsku dojde po květnu ke změně.

Dnes budete v přednášce na FSV hovořit o vládní koalici. Jak se podle Vás zachovají Liberální demokraté, kteří před volbami slibovali zachování současné výše školného?

Pro Liberální demokraty je školné horký brambor. Postoj Liberálních demokratů ke školnému byl možná v minulých volbách ovlivněn skutečností, že se nepředpokládalo, že by strana mohla vstoupit do vlády.. Myslím, že se ministři za Liberální demokraty ve vládě zdrží hlasování, ale někteří budou muset toto rozhodnutí podpořit. Wince Cable bude pravděpodobně hlasovat pro, ale poslanci budou hlasovat proti, protože mají pocit, že nemohou porušit slib, který během voleb udělali. Je nutné si však uvědomit, že v kontextu chystaných rozsáhlých škrtů jsou daleko nebezpečnější témata, než školné, například sociální podpory a příspěvky na bydlení. Pro mnoho lidí ve Velké Británii je novinkou zjištění, že v některých místech Londýna stát platí lidem nájem až do výše 20.000 liber ročně, protože bydlí ve velmi drahých místech. Vláda se rozhodla některé podpory omezit, protože naše společnost si prostě nemůže dovolit platit vše.

Děkuji za rozhovor

P.K.